

Варшава, 18.08.2014 р.

**Крок назад в області прав людини: Казахстан відмовився полегшити долю політв'язнів
Володимира Козлова і Рози Тулетаєвої**

Володимиру Козлову було відмовлено у переведенні на полегшені умови утримання через наявність дисциплінарних стягнень, про які його не повідомили. Роза Тулетаєва не була умовно-достроково звільнена, оскільки суд дійшов висновку про те, що вона «не довела, що стала на шлях виправлення». При цьому попередній суд у своєму рішенні дав позитивну характеристику ув'язненій і заявив, що вона «стала на шлях виправлення». Казахстанська влада ігнорує голос громадянського суспільства і вимоги міжнародних правозахисних організацій, а також зневажає гарантії, дані перед ЄС, США і ОБСЄ.

ВОЛОДИМИРУ КОЗЛОВУ ВІДМОВЛЕНО У ПОСЛАБЛЕННІ РЕЖИМУ УТРИМАННЯ

12.08.2014 р. адміністрація колонії відмовила Володимиру Козлову в переведенні на полегшений режим відбуття покарання. З 20.03.2014 р. політв'язень відбуває частину терміну (повний термін покарання – 7,5 років) в колонії загального режиму ЛА-155/14 в Алматинській області. Якби Козлову надали полегшені умови утримання, у нього з'явилося б право у подальшому перевестися до колонії-поселення (згідно зі ст. 73 КВК РК). **Таким чином, тюремна влада зробила неможливим на даний момент переведення Володимира Козлова до іншої колонії з м'якшими умовами утримання.**

Щоб прийняти рішення про переведення на полегшений режим утримання, тюремна комісія оцінює поведінку ув'язненого. Основою для відмови Володимиру Козлову в послабленні режиму стала нібито наявність у нього 4 доган. **Проте сам політв'язень нічого не знав про ці догани.** Правозахисник Євген Жовтіс називає дії адміністрації колонії незаконними, оскільки засуджений обов'язково має бути повідомлений про догану і має право її оскаржити.

Дружина політв'язня Алія Турусбекова вважає, що **догани були штучно приписані Володимиру Козлову як привід для відмови у послабленні режиму.** Євген Жовтіс називає таку технологію традиційною для казахстанської пенітенціарної системи: *«Шкода, але я неодноразово стикався з ситуаціями, коли адміністрація колонії користувалася доганами як способом відібрати у людини її право на послаблення режиму. Іноді це відбувається в корупційних цілях, іноді — щоб покарати небажаних осіб. Тому у мене особисто немає жодних сумнівів, що у випадку з Володимиром Козловим догани з'явилися навмисно»¹.*

Відмова в послабленні режиму – не єдиний випадок тиску казахстанської влади на Володимира Козлова і його сім'ю за останній час. У червні і серпні 2014 року Алія Турусбекова повідомляла про **стеження за собою з боку невідомих осіб і про прослуховування свого телефону**². Дружина політв'язня підозрює, що до цих дій причетні казахстанські спецслужби.

Крім того, 11.05.2014 р. Алматинський районний суд № 2 м. Алмати **відмовився зняти арешт з квартири Козлова, яка є єдиним житлом для його дружини і новонародженого сина.**

¹ <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/37719/>

² <https://www.facebook.com/aliya.alga/posts/731675056896302> ; <https://www.facebook.com/aliya.alga/posts/755721517824989>

03.07.2014 р. апеляційний суд підтвердив це рішення. Згідно з вироком³ майно Володимира Козлова підлягає конфіскації. Проте ст. 161, ч. 5 КПК РК вказує, що конфіскації не підлягає «житловий будинок, квартира або окремі їх частини, якщо засуджений і його сім'я постійно в них мешкають»⁴. На даний момент Алія Турусбекова мешкає в квартирі Володимира Козлова. Але якщо виконавчі органи виконають рішення суду і конфіскують житло, Алія з однорічним сином залишаться на вулиці.

10.08.2014 р Володимир Козлов третій вже втретє провів свій день народження в колонії.

РОЗИ ТУЛЕТАЄВІЙ ВІДМОВЛЕНО В УМОВНО-ДОСТРОКОВОМУ ЗВІЛЬНЕННІ

30.07.2014 р. Мангістауський обласний суд відмовився умовно-достроково звільнити Розу Тулетаєву, активістку пікетного руху нафтовиків Жанаозену. З 04.06.2012 р. вона відбуває 5-річний термін ув'язнення за звинуваченням у організації масових безладів в Жанаозені. Під час попереднього слідства поліцейські підвішували її за волосся, душили сміттєвим пакетом і тиснули залізною палицею на стінки кишківника, погрожували розправою нда її родичами. Суд проігнорував заяви Тулетаєвої про застосовані до неї тортури. 09.01.2014 р. вона була переведена до колонії-поселення ГМ 172/8 з менш суворими умовами утримання в Мангістауській області.

Згідно зі ст. 70 КК РК, Роза Тулетаєва мала право на умовно-дострокове звільнення. **Прокурор і адміністрація колонії-поселення підтримали дострокове звільнення активістки, але, незважаючи на це, суд відмовився випустити її на свободу.** Мотиваційна частина рішення суду звучить так: *«Як показано в матеріалах справи, Роза Тулетаєва, попри те, що пройшла певну частину покарання, не довела повною мірою, що стала на шлях виправлення. В період відбуття покарання Тулетаєва отримала 2 заохочення і 2 стягнення, і це можна зарахувати як те, що вона себе не до кінця показала»*⁵.

При цьому попередній суд, який ухвалив переведення Тулетаєвої до колонії-поселення, у своєму рішенні від 09.01.2014 р. говорив прямо протилежне: *«Суд, вивчивши поведінку засудженої Тулетаєвої в період відбуття покарання, враховуючи втрату сили стягнень і те, що вона стала на шлях виправлення, враховуючи заохочення і позитивну характеристику керівництва установи, також узявши до уваги, що засуджена відбула 1/3 терміну покарання, має на утриманні неповнолітніх дітей, суд ухвалив: Р. Тулетаєва для подальшого відбуття покарання може бути переведена до колонії-поселення». Таким чином, наявність двох стягнень не могла бути основою для відмови в достроковому звільненні, оскільки ці стягнення втратили силу ще в січні 2014 р року.*

Правозахисник Євген Жовтіс називає нонсенсом те, що суд відмовив Тулетаєвій в достроковому звільненні, незважаючи на думку прокурора і адміністрації колонії⁶. Дочка Рози Тулетаєвої Алія повідомила, що судовий процес тривав близько 2 хвилин, при цьому її мамі не дали можливості виступити: *«Суддя, не йдучи до дорадчої кімнати, на місці ухвалив вирок».*

Голова комітету з демократії, прав людини і гуманітарних питань ПА ОБСЄ Ізабель Сантос заявила: *«Мені шкода, що суд прийняв рішення залишити Розу за ґратами, що викликано, швидше за все, її активністю у боротьбі за права нафтовиків. Це рішення стало справжнім сюрпризом для мене, враховуючи те, що під час зустрічей з офіційними представниками Казахстану мені*

³ 08.10.2012 Володимир Козлов був засуджений до 7,5 років позбавлення волі з конфіскацією майна за звинуваченнями в розпалюванні соціальної ворожнечі, закликах до скидання конституційного ладу, створенні і керівництві злочинною організацією.

⁴ Повний перелік майна, що не підлягає конфіскації за вироком суду, приведений у додатку до КПК РК – http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1008443&sublink=1

⁵ Переклад з казахської на російську.

⁶ <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/37659/>

давали зрозуміти, що Розу звільнять в найближчому майбутньому»⁷. 11.06.2014 р. у рамках офіційного візиту до Казахстану Ізабель Сантос зустрілася з Володимиром Козловим, проте так і не змогла зустрітися з Розою Тулетаєвою, оскільки казахстанська влада не розглянула своєчасно її заявку.

КАЗАХСТАН ЗНЕВАЖАЄ ПУБЛІЧНІ ГАРАНТІЇ, ДАНІ ПЕРЕД МІЖНАРОДНОЮ ГРОМАДСЬКІСТЮ

Європейський парламент закликає звільнити Розу Тулетаєву і Володимира Козлова, засуджених на підставі розмитих звинувачень, які можуть вважатися політично мотивованими⁸. Правозахисні організації і уряди демократичних держав визнали Володимира Козлова політичним в'язнем і неодноразово закликали казахстанську владу переглянути його вирок⁹. Звільнити Розу Тулетаєву закликали Amnesty International, Human Rights Watch, Front Line Defenders і Головна колегія адвокатів Польщі¹⁰.

На початку 2014 року казахстанська влада, намагаючись «зберегти обличчя» у взаємовідносинах з Заходом, пішла на незначні поступки і дозволила перевести Володимира Козлова до колонії за місцем проживання, а Розу Тулетаєву – до колонії-поселення. Проте **після кроку вперед було зроблено декілька кроків назад, внаслідок чого усі рекомендації правозахисних організацій і західних партнерів були проігноровані.**

Цієї осені має відбутися завершальний раунд переговорів з нової розширеної Угоди про партнерство і співпрацю між Європейським Союзом та Казахстаном. Казахстанська влада широко розповсюджує заяви про «збільшений стратегічний інтерес до Казахстану», який є «єдиною державою Центральної Азії, з якою Європейський Союз веде переговори про угоду другого покоління»¹¹. Слід зазначити, що Угода про партнерство і співпрацю передбачає, що країна-підписант дотримується спільних з країнами ЄС цінностей демократії і прав людини, а також прагне зміцнювати політичні і економічні свободи. Проте **заяви казахстанської влади про демократичний курс розвитку держави є декларативними, а демократичні інститути існують лише формально.**

У липні 2013 року президент Назарбаєв заявив європейським журналістам, що в Казахстані «немає політичного переслідування»¹². **Проте на практиці Назарбаєв монополізував владу і розправився з іншомисленням і політичним плюралізмом в країні.** Казахстан зневажає вимоги ЄС та ОБСЄ про неприпустимість кримінального переслідування за політичними мотивами¹³.

Окрім Володимира Козлова та Розу Тулетаєвої, політичними в'язнями є громадський діяч Арон Атабек, політик і менеджер Мухтар Джакішев та правозахисник Вадим Курамшин. Переслідувань за політичними мотивами зазнали пастор Бахтжан Кашкумбаєв, громадський активіст Олександр Харламов, правозахисниця Зінаїда Мухортова. Крім того, заборона опозиційної партії «Алга!» і закриття ряду незалежних ЗМІ завдали відчутного удару опозиційному руху в Казахстані, який опинився на межі зникнення. Прийнятий новий кримінальний кодекс істотно скорочує свободу

⁷ <http://www.oscepa.org/news-a-media/press-releases/1901-osce-pa-human-rights-chair-regrets-tuletayeva-ruling-in-kazakhstan>

⁸ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0190&language=EN>

⁹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0190&language=EN> ;

<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2012/sca/204402.htm> ; <http://www.hrw.org/news/2012/10/09/kazakhstan-opposition-leader-jailed> ;

<http://www.freedomhouse.org/article/kozlov-conviction-kazakhstan-miscarriage-justice> ;

http://files.amnesty.org/air13/AmnestyInternational_AnnualReport2013_complete_en.pdf

¹⁰ <http://www.amnesty.org/en/news/kazakhstan-no-accountability-entrenched-torture-2013-07-11> ; <http://www.hrw.org/news/2013/06/27/uk-raise-rights-during-kazakhstan-visit> ;

<http://www.frontlinedefenders.org/node/22913> ; http://adwokatura.pl/wp-content/uploads/2013/07/NRA_Report_on_Mission_in_Kazakhstan-amended_all.pdf

¹¹ http://tengrinews.kz/kazakhstan_news/kazakhstan-i-es-soglasovali-soderjatelnyu-chast-soglasheniya-o-partnerstve-258101/ ;

<http://en.trend.az/regions/casia/kazakhstan/2291068.html>

¹² <http://www.uralweek.kz/2013/07/01/nazarbaev-otvetil-britanskomu-zhurnalistu-na-vopros-o-soblyudenii-prav-cheloveka-v-rk/>

¹³ Згідно з Монакською та Стамбульською деклараціям Парламентської Асамблеї ОБСЄ, в регіоні ОБСЄ не повинно бути політичних в'язнів.

слова і свободу зборів в країні. *Республіка Казахстан стає в один ряд з іншими авторитарними державами Центральної Азії.*

Відмова Козлову у переведенні на полегшені умови утримання, відмова Тулетаєвій у достроковому звільненні і відмова у знятті арешту з єдиного помешкання сім'ї Козлова – усі ці рішення прийняті з грубими порушеннями національного казахстанського законодавства. Тому є усі підстави вважати, що адміністративні і судові органи, що приймали ці рішення, не були самостійними і виконували політичну волю казахстанської влади. Володимир Козлов не був повідомлений про нібито отримані стягнення. Єдине житло дружини Козлова заарештоване, хоча закон прямо забороняє це. Роза Тулетаєва не отримала можливості виступити на судовому засіданні, що також суперечить закону¹⁴. При цьому залишилося невідомим, на які норми законодавства посилається суд в рішенні відносно Рози Тулетаєвої.

Поглиблення економічного співробітництва між ЄС і Казахстаном не може здійснюватися без висунення вимог демократичних перетворень в Казахстані. Необхідно, щоб ЄС, ОБСЄ, ООН рішуче відреагували на невиконання Казахстаном гарантій і зобов'язань в області прав людини, і задіяти усі можливі важелі тиску для звільнення політичних в'язнів і припинення репресій опозиційних політиків, активістів та журналістів.

Закликаємо підтримати наступні вимоги до казахстанської влади:

- Враховуючи виявлені процесуальні порушення при винесенні доган Володимирі Козлову (зокрема, не інформування ув'язненого про отримані догани), надати роз'яснення відносно законності відмови Володимирі Козлову у переведенні на полегшені умови утримання.
- Згідно з законною процедурою, переглянути рішення про відмову Володимирі Козлову у переведенні на полегшені умови утримання.
- Враховуючи, що згідно з казахстанським законодавством, рішення суду відносно умовно-дострокового звільнення повинно бути мотивоване і містити детальне обґрунтування висновків¹⁵, роз'яснити, на підставі яких норм національного законодавства Розі Тулетаєвій було відмовлено в умовно-достроковому звільненні.
- Надати обґрунтування, чому в постанові суду м. Атирау від 09.01.2014 р. і постанові Мангістауського обласного суду м. Актау від 30.07.2014 р. є взаємовиключні висновки відносно характеристики Рози Тулетаєвої.
- Переглянути рішення про відмову Розі Тулетаєвій умовно-достроковому звільненні.
- Зважаючи на важкий стан здоров'я Рози Тулетаєвої, викликаний у тому числі застосуванням до неї жорстоких тортур з боку слідчих органів, а також проблеми із здоров'ям у Володимира Козлова (судинні порушення, головний біль, поліпи в шлунку, остеохондроз)¹⁶, забезпечити обом ув'язненим належну медичну допомогу і умови утримання відповідно до рекомендацій лікарів.

Декларативний характер виконання Казахстаном зобов'язань у сфері прав людини не може залишитися без уваги на найближчій 20-ій сесії робочої групи Універсального періодичного

¹⁴ Нормативна постанова Верховного Суду Республіки Казахстан від 25 грудня 2007 року N 10 "Про умовно-дострокове звільнення від покарання і заміну невідбутої частини покарання м'якшим видом покарання": "Засуджений має право знайомитися з представленими до суду матеріалами, брати участь в їх розгляді, заявляти клопотання і відведення, давати пояснення, представляти докази". - <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000010S>

¹⁵ <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000010S>

¹⁶ <http://rus.azattyq.org/content/interview-alia-turusbekova-o-vladimire-kozlove/25399490.html>

огляду (УПО) ООН. Казахстанська влада ігнорує рекомендації країн ООН у рамках УПО, зокрема¹⁷:

- *вживати заходів щодо зміцнення незалежності судової влади, застосовувати чинні судові процедури і вирішувати проблему корупції в судах;*
- *продовжувати докладати зусиль з ліквідації тортур і покращення умов утримання під вартою і забезпечення захисту прав ув'язнених;*
- *продовжувати зміцнювати верховенство права, включаючи незалежність судової влади і неупередженість судових процесів, з тим щоб забезпечити ще більшу відповідність законодавства і практики принципам міжнародно-правової системи;*
- *вживати конкретних заходів для забезпечення виконання судами своїх функцій відповідно до ратифікованих міжнародних договорів;*
- *продовжувати вдосконалення судової системи з метою гарантування прав осіб, що утримуються під вартою або у в'язницях.*

Підтримати наші звернення можна, звернувшись за адресами:

- Президентів Казахстану Нурсултану Назарбаєву – Адміністрація Президента, будівля «Акорда», Лівий берег, Астана 010000, Казахстан, факс +7 7172 72 05 16;
- ГУ «Установа ЛА 155/14» : Алматинська область, Ілліський район, с. Зарічний, 040805;
- Уповноваженому з прав людини у Республіці Казахстан Аскару Шакірову - 010000, м. Астана, Лівий берег, Будинок Міністерств, 15 під'їзд; e-mail: ombudsman-kz@mail.ru, факс: +7 7172 740548;
- Голові Комітету кримінально-виконавчої системи МВС РК Бауржану Бердаліну - 010000, м. Астана, вул. Б.Майліна 2. Тел. +7 7172 72-30-26, +7 7172 72-30-37. Форма для звернень: <http://kuis.kz/kz/otinishter>;
- Міністрові внутрішніх справ РК Калмуханбету Касимову – 010000, м. Астана, проспект Тауелсіздік, 1. Тел. +7 7172 72 24 93, +7 7172 71-51-89, e-mail: oraz-n@mvd.kz;
- Генеральному прокуророві РК Асхату Даулбаєву – 010000, м. Астана, Будинок міністерств, під'їзд №2, вул. Оринборг, 8, Тел.: +7 7172 71-26-20, +7 7172 71-28-68;
- Міністрові закордонних справ Республіки Казахстан Єрлану Ідрісову - 010000, м. Астана, Лівий берег, вул. Күнаєва, 31. Тел.: +7(7172) 72-05-18, +7(7172) 72-05-16, e-mail: midrk@mfa.kz;

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко – igor.savchenko@odfoundation.eu

Жанар Касимбекова – zhanar.kassymbekova@odfoundation.eu

Людмила Козловська – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Фундація «Відкритий Діалог»

¹⁷ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/PAGES/KZSession7.aspx>